

РЕАЛІЗАЦІЯ ДИДАКТИЧНОЇ СИСТЕМИ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

IMPLEMENTATION OF THE DIDACTIC SYSTEM OF MIXED EDUCATION OF STUDENTS OF PHILOLOGICAL SPECIALTIES IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

Статтю присвячено проблемі реалізації змішаного навчання студентів філологічних спеціальностей у закладах вищої освіти. Доведено актуальність порушеної проблеми. Визначено сутність поняття «змішаного навчання», яке автор розглядає як процес здобування знань, умінь, навичок, що містить у собі поєднання різних технологій навчання (онлайн та офлайн).

Розкрито, що розроблена дидактична система змішаного навчання має чітко визначену мету, яка полягає в забезпеченні підвищення навчальних досягнень студентів філологічних спеціальностей засобами змішаного навчання.

Уточнено, що дидактична система змішаного навчання студентів філологічних спеціальностей у закладах вищої освіти містить концептуально-цільовий, змістовно-технологічний та діагностично-результативний блоки. Функціями розробленої системи є мотиваційно-ціннісна, адаптивна, ціннісно орієнтовна, інформаційно-аналітична, навчальна, прогностична, методична, технологічна, рефлексивно-коригувальна.

Визначено загальнотеоретичні та специфічні принципи змішаного навчання. Зазначено, що етапами реалізації змішаного навчання студентів філологічних спеціальностей є організаційно-мотиваційний, дієво-процесуальний та контроль-коригувальний.

Детально розкрито дидактичний інструментарій змішаного навчання, а саме: методи (синхронні, асинхронні, активні, інтерактивні, традиційні, комп'ютерні тощо), засоби (традиційні, мультимедійні, комп'ютерні, мобільні), моделі («Ротація за станціями», «Перевернутий клас»). Представлено фрагмент методичних рекомендацій для самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти «Створення інфографіки».

Уточнено, що подальші наукові розвідки спрямовані на обробку отриманих результатів, отриманих у процесі реалізації дидактичної системи студентів філологічних спеціальностей у закладах вищої освіти.

Ключові слова: змішане навчання, заклади вищої освіти, система, філологи.

The article is devoted to the problem of realization of blended learning education of students of philological specialties in institutions of higher education. The urgency of the problem is proved. The essence of the concept of "blended learning" is defined, which the author considers as a process of acquiring knowledge, skills, abilities, which includes a combination of different learning technologies (online and offline).

It is revealed that the developed didactic system of blended learning has a clearly defined goal, which is to increase the educational achievements of students of philological specialties by means of blended learning.

It is specified that the didactic system of mixed education of students of philological specialties in higher education institutions contains conceptual-target, content-technological and diagnostic-effective blocks. The functions of the developed system are motivational-value, adaptive, value-oriented, information-analytical, educational, prognostic, methodical, technological, reflexive-corrective.

General-theoretical and specific principles of blended learning are determined.

It is noted that the stages of implementation of mixed education of students of philological specialties are organizational-motivational, effective-procedural and control-corrective.

Didactic tools of blended learning are revealed in detail, namely: methods (synchronous, asynchronous, active, interactive, traditional, computer, etc.), tools (traditional, multimedia, computer, mobile), models ("Rotation by stations", "Inverted class"). A fragment of methodical recommendations for independent work of applicants of the first (bachelor's) level of higher education "Creation of infographics" is presented.

It is specified that further scientific researches are directed on processing of the received results received during realization of didactic system of students of philological specialties in establishments of higher education.

Key words: blended learning, higher education institutions, system, philologists.

УДК 378.026:80

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2021/36.51>

Собченко Т.М.,

канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри освітології
та інноваційної педагогіки
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди

Марцин С.О.,

канд. філол. наук, доцент,
доцент кафедри українознавства
і лінгводидактики
Харківського національного
педагогічного університету
імені Г.С. Сковороди

Постановка проблеми в загальному вигляді.

Необхідність модернізації сучасної системи вищої освіти зумовлена низкою факторів. По-перше, підвищення вимог до якості освіти, через інтеграцію України до Європейського Союзу, по-друге, інтенсивна інформатизація та цифровізація всіх сфер життєдіяльності суспільства, що якісно створює нову якість та трансформує стару систему, по-третє, вплив коронавірусної хвороби, що спричинила пандемію COVID-2019.

Одним із перспективних шляхів вирішення цього завдання в сьгоднішніх реаліях є впрова-

дження моделі змішаного навчання в освітній процес закладів вищої освіти.

Особливої та посиленої уваги потребує організація освітнього процесу студентів філологічних спеціальностей, оскільки філологічне знання має певну специфіку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретичні й практичні аспекти та узагальнення моделей, методів та засобів змішаного навчання розглядали вітчизняні та зарубіжні вчені (В. Биков, Т. Бодненко, Е. Крістенсен, В. Кухаренко, О. Мак-Кензі, Н. Морзе, С. Ніппер, С. Семеріков, О. Спірін,

Г. Ткачук, Д. Тейлер та ін.). Наукові ідеї про здійснення ефективної підготовки студента-філолога в умовах інформатизації висвітлені в наукових доробках (М. Байда, Т. Крамаренко, В. Костін, Н. Куцина, С. Процька, Н. Сорокіна, Г. Шиліна та ін.).

Мета статті – розкрити питання реалізації дидактичної системи змішаного навчання студентів філологічних спеціальностей у закладах вищої освіти.

Для вирішення поставленої мети було застосовано в комплексі такі *теоретичні методи* дослідження: аналіз педагогічної літератури, систематизація та узагальнення досліджень із проблеми реалізації дидактичної системи змішаного навчання в закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Аналіз наукової літератури засвідчує, що епоха цифровізації змінила епоху комп'ютеризації й інформатизації, що зумовило необхідність запровадження плану цифровізації в Україні [1]. Українськими експертами було адаптовано рамку цифрової компетентності для громадян, враховуючи національні, культурні, освітні та економічні особливості держави, що стало значним кроком вперед у розвитку сучасного суспільства [2].

Цифровізація проникла у всі сфери життєдіяльності, зокрема освіти. Тому сучасна модель організації освітнього процесу в закладах вищої освіти є змішане навчання, яке зародилося ще в надрах дистанційного навчання. Щодо визначення поняття «змішаного навчання» (blended learning англ. мовою), в науковій педагогічній літературі існує досить широкий спектр його тлумачення. Слід зазначити, що поняття «змішане навчання» трактується з огляду різних аспектів, поглядів, позицій вчених. Авторська позиція щодо визначення поняття «змішане навчання» полягає в тому, що його слід розглядати як процес здобування знань, умінь, навичок, що містить у собі поєднання різних технологій навчання (онлайн та офлайн) [3, с. 44].

Незважаючи на визначення чималої кількості переваг змішаного навчання, оскільки воно поєднало в собі ті сильні сторони, що притаманні традиційному навчанню та навчанню в режимі онлайн, М. Кондакова вважає змішане навчання руйнівною технологією. На думку науковиці, змішане навчання становить загрозу для традиційного навчання, оскільки воно набуває персоналізованого характеру й орієнтоване на здобувача і тим самим забезпечує прямий відхід від традиційного навчання [4, с. 57].

Міністерством освіти і науки України було видано низку рекомендацій, які містять інформаційну, методичну та технологічну складову частини здійснення змішаного навчання в закладах фахової передвищої та вищої освіти [5; 6].

Затребуваність та актуальність зазначеної проблеми зумовила пошук оптимальних шляхів її

вирішення. Так, одним із таких шляхів стала розробка дидактичної системи змішаного навчання студентів філологічних спеціальностей у закладах вищої освіти, мета якої полягає у забезпеченні підвищення навчальних досягнень студентів філологічних спеціальностей засобами змішаного навчання.

Розроблена модель складається з концептуально-цільового, змістовно-технологічного та діагностично-результативного блоків.

Дидактична система реалізує такі функції, як мотиваційно-ціннісна, адаптивна, ціннісно орієнтовна, інформаційно-аналітична, навчальна, прогностична, методична, технологічна, рефлексивно-коригувальна, та враховує такі принципи навчання: *загальнодидактичні* – цілісності, системності, послідовності, доступності, індивідуалізації, урахування індивідуальних особливостей студентів, наочності, міцності засвоєння знань, науковості, *специфічні* – інтерактивності, гнучкості та адаптованості, професійного спрямування, структурності, забезпечення дієвого прямого та зворотного зв'язку, орієнтація на хмарні сервіси, активне використання, спільної діяльності викладача-фасилітатора, викладача-тьютора та студентів.

Етапами здійснення змішаного навчання виділено такі:

1) організаційно-мотиваційний (цей етап передбачає створення необхідних матеріалів; адаптація до змішаної форми навчання, розвиток у здобувачів мотивів до навчання, їхнього ціннісного ставлення);

2) дієво-процесуальний (на цьому етапі в студентів формуються відповідні знання, уміння, особистісні якості тощо);

3) контроль-коригувальний (цей етап є заключним, на якому визначається рівень навчальних досягнень здобувачів-філологів та за потреби відбувається внесення в освітній процес необхідних змін).

Дидактичним інструментарієм для реалізації змішаного навчання є методи (синхронні, асинхронні), моделі («Перевернутий клас», «Ротація за станціями»), форми, засоби (мультимедійні, мобільні, сервіси, освітні платформи) тощо. Розкриємо це детальніше. Методи змішаного навчання, які трансформувалися та адаптувалися у процесі дистанційного та змішаного навчання, мають досить різноманітну класифікацію. Наприклад, класифікація за Олійник, С. Касьян, Л. Ляхощко, Л. Бондаренко: словесні (відеолекція, відеоконференція, форум, чат); наочні (презентації-мультимедіа, скрайбінг, подкасти, відео); практичні (вебінари, віртуальні лабораторії, віртуальні світи) [7].

Іншу класифікацію, в основі якої лежить дидактичний потенціал активних та інтерактивних методів навчання в онлайн-режимі, пропонують Т. Бороненко, А. Кайсіна, В. Федотова: ділова

гра, рольова гра, дискусія, групова дискусія, семінар, тренінг, робота в командах, мозковий штурм, майстер-клас, евристична бесіда, навчальні дослідження, метод проєктів, метод кейсів проблемні лекції, лекції удвох, лекції із запланованими помилками, створення портфоліо [8, с. 234–236].

На думку Л. Власенко та Н. Шинкаренко, доцільними в дистанційному навчанні є такі методи: «самонавчання», «один до одного», «один на багатьох», «багато до багатьох» [9, с. 43].

Р. Крецбург вважає оптимальним розглядати методи змішаного навчання за поділом на синхронні та асинхронні [7, с. 26–27].

Щодо засобів змішаного навчання, можна виділити як традиційні, мультимедійні, мобільні, сервіси, блоги та різноманітні освітні платформи.

Моделями змішаного навчання, які реалізовані в дидактичній системі, було визначено такі: «Ротація за станціями» та «Перевернутий клас», оскільки вони є оптимальними для вивчення навчальних дисциплін студентами-філологами, зокрема психолого-педагогічних, філологічних, вибіркових тощо.

Від оптимально підбраного дидактичного інструментарію та вміння викладачем застосувати його в організації змішаного навчання буде залежати ефективність здійснення етапів змішаного навчання та оволодіння здобувачами навчальним матеріалом. Також важливу роль відіграє створення навчального контенту, розміщення його, створення доступу здобувачів-філологів до нього та налагодження зворотного зв'язку. Розробка та надання здобувачам методичних рекомендацій, вказівок, інструкцій, пояснень теж відіграє суттєву роль в організації змішаного навчання. Наприклад, самостійна робота для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти містить таку інструкцію [10, с. 23–24], що представлено на рисунках 1, 2, 3.

Варто зазначити, що результатом реалізації дидактичної системи студентів філологічних спеціальностей у закладах вищої освіти є підвищення рівня навчальних досягнень студентів філологічних спеціальностей.

Висновки. Отже, розроблена дидактична система змішаного навчання містить три блоки, а саме: концептуально-цільовий, змістовно-технологічний та діагностично-результативний. Визначено мету, функції, етапи, загально-теоретичні та специфічні принципи дидактичної системи студентів філологічних спеціальностей у закладах вищої освіти. Детально розкрито дидактичний інструментарій, а саме: методи, засоби, моделі змішаного навчання. Подальші наукові розвідки спрямовані на обробку отриманих результатів, отриманих у процесі реалізації дидактичної системи студентів філологічних спеціальностей у закладах вищої освіти.

Самостійна робота 5. Створення інфографіки

Инфографика — це: спосіб передачі великого обсягу інформації за допомогою простих і зрозумілих візуальних методів.

Canva — онлайн вебсервіс для створення графічного дизайну. Редактор Canva дозволяє користувачу створювати графічні заголовки та оформлення для соціальних мереж, документів, обкладинок книг, рекламні матеріали, логотипи, інфографіку тощо. Доступна як вебверсія, так і мобільна. Сервіс пропонує великий банк зображень, шрифтів, шаблонів, ілюстрацій.

Завдання: Створити інфографіку слів за тематикою професійного спрямування. Наприклад, на тему «Сервіси для дистанційного навчання».

Хід виконання

1. Зареєструватися на платформі **Canva** за посиланням: <https://www.canva.com/>. Можлива реєстрація через акаунти Google або Facebook. Після реєстрації відкриється головна сторінка платформи, яка містить готові шаблони (платні та безкоштовні).
2. Для створення інфографіки оберіть опцію «Шаблони→Инфографика». Вибрати безкоштовний шаблон.

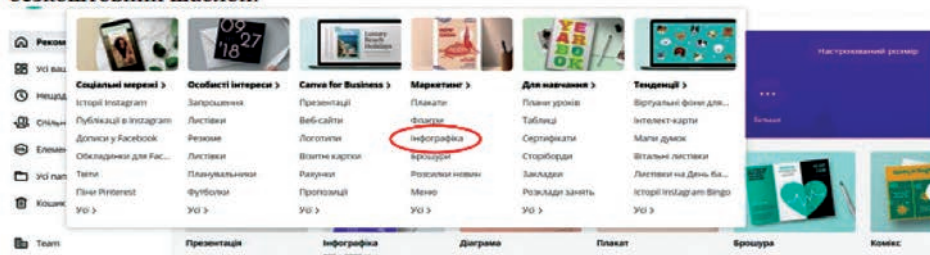
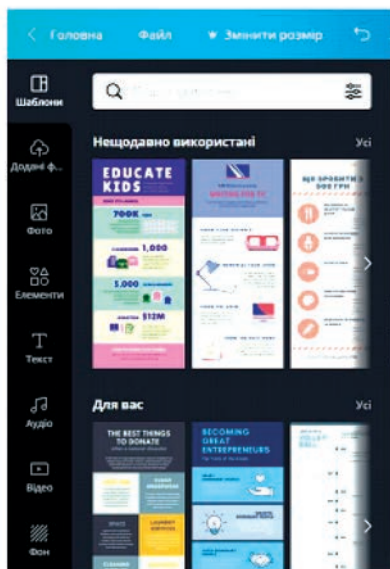

Рис. 1. Фрагмент самостійної роботи «Створення інфографіки»

3. Коли вибрано макет інфографіки, можна змінювати шаблон, фото, текст, елементи, аудіо, відео, тло, кольори тощо.

- Для зміни шаблону оберіть ліворуч у першому стовпчику опцію «Шаблони». Зверніть увагу, що є безкоштовні та платні шаблони. Платні позначені позначкою «корона» . Натиснувши один раз на вибраний шаблон, він з'явиться у головному вікні платформи.
- Щоб додати власні фото, малюнки, оберіть опцію «Додати файли» та вкажіть шлях знаходження певного файлу.
- Щоб додати фото з колекції, потрібно вибрати опцію «Фото», вибрати потрібне фото та перетягнути його на потрібне місце на макеті.
- Щоб додати елемент (фігури, стрічки тощо), потрібно вибрати опцію «Елемент», вибрати потрібний елемент та перетягнути його на потрібне місце на макеті.

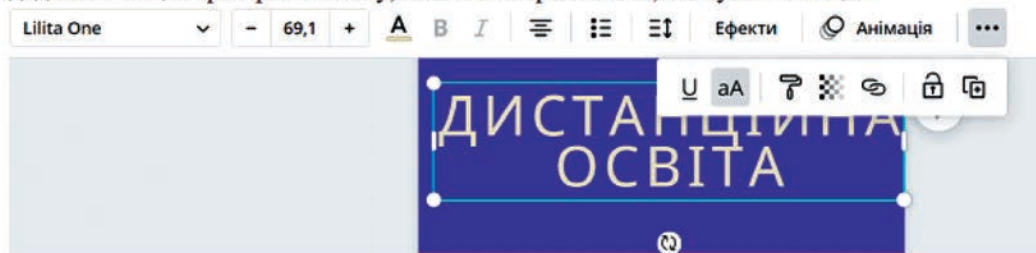
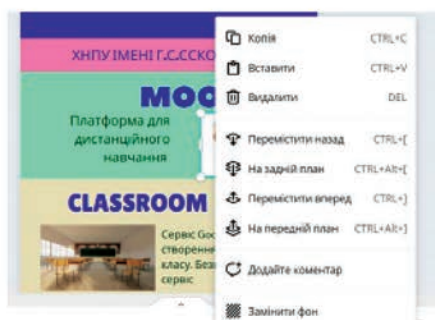
Рис. 2. Фрагмент самостійної роботи «Створення інфографіки»(продовження)

- Щоб змінити тло, потрібно вибрати опцію «Фон» та вибрати із списку потрібний.

4. В макеті об'єкти можна змінювати, видаляти, копіювати, вставляти, переміщувати на задній чи передній план, змінювати тло та додавати коментар. Для цього потрібно натиснути на об'єкті правою кнопкою миші та із списку, який випадає, вибрати потрібну команду.

5. Для форматування тексту потрібно натиснути на рамочку. З'явиться додаткове меню для тексту.

За допомогою цього меню можна змінювати шрифт, розмір та колір літер вирівнювати по центру, ліворуч, праворуч, включати маркування переліку, додавати ефекти (тінь, нахил тексту) та анімацію (пульс, поворот, зсув, підйом та ін.). Крім того, є додаткові опції: прозорість тексту, вставка гіперпосилань, блокування тощо.

6. Щоб завантажити створену інфографіку, потрібно натиснути кнопку «Скачати» та вибрати потрібний формат. На малюнку рекомендовано завантажити в pdf форматі.

Рис. 3. Фрагмент самостійної роботи «Створення інфографіки» (продовження)

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Цифрова адженда України – 2020. URL: <https://ucsi.org.ua/uploads/files/58e78ee3c3922.pdf>
2. Міністерство цифрової трансформації України Опис рамки цифрової компетентності для громадян України (2021). URL: https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/mintsifra-oprilyudnyue-ramku-tsfrovoi-kompetentnosti-dlya-gromadyan/%D0%9E%D0%A0%20%D0%A6%D0%9A.pdf

3. Собченко Т.М. Специфіка здійснення змішаного навчання майбутніх учителів-філологів у закладах вищої педагогічної освіти. *Virtus: Scientific journal / Editor-in-Chief M.A. Zhurba*. April # 53, 2021, P. 43–45.
4. Кондакова М.Л. Смешанное обучение: ведущие образовательные технологии современности. *Вестник образования*. 2013. № 9 (2759). С. 54–64.
5. МОН України Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передви-

щої та вищої освіти (2020). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/2020/zmyshene%20navchanny/zmishanenavchannia-bookletsreads-2.pdf>

6. МОН України Рекомендації щодо організації поточного, семестрового контролю та атестації здобувачів освіти із застосуванням дистанційних технологій (2020). URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-potochnogo-semestrovogo-kontrolyu-ta-atestaciyi-zdobuvachiv-osviti-iz-zastosuvannyam-distancijnih-tehnologij>

7. Технологія змішаного навчання в системі відкритої післядипломної освіти : підручник / за заг. ред. В.В. Олійника, ред. кол.: С.П. Касьян, Л.Л. Ляхоцька,

Л.В. Бондаренко; ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти». Київ, 2019. 196 с.

8. Власенко Л.В. Методи дистанційного навчання. URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5006/3/methods7.pdf>

9. Бороненко Т.А., Кайсина А.В., Федотова В.С. Активные и интерактивные методы педагогического взаимодействия в системе дистанционного обучения. *Научный диалог*. 2017. Вып. 1. С. 227–243.

10. Провайдинг цифрового освітнього середовища. Методичні рекомендації до самостійної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / Укладачі: Доценко С., Ворожбіт-Горбатюк В., Собченко Т., Лебедева В. Харків, 2021. 36 с.